

VII.510.170.2019.CW

Pan
Bogdan Święczkowski
Prokurator Krajowy
ul. Rakowiecka 26/30
02-528 Warszawa

Szanowny Panie Prokuratorze

na podstawie doniesień medialnych¹ Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację o przedstawieniu przez Prokuraturę Krajową zarzutów karnych Pani prokurator Justynie Brzozowskiej za niedopełnienie obowiązków służbowych w związku z prowadzonym przez nią w latach 2015-2016 postępowaniem w sprawie dotyczącej reprivatyzacji. W związku z tym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.; dalej jako: ustawa o RPO) proszę o udzielenie informacji na temat tego postępowania, a zwłaszcza uzasadnienia faktycznego i prawnego zarzutów oraz, działając równocześnie na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o RPO, pragnę przedstawić Panu Prokuratorowi wnioski zmierzające do zapewnienia skutecznej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela w zakresie zezwolenia na wyrażenie zgody na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej.

Sprawa prokurator Justyny Brzozowskiej była już wcześniej prowadzona przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Z uwagi jednak na to, że obowiązujące przepisy prawa, w szczególności przepisy ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 740 ze zm.) nie przyznają Rzecznikowi uprawnień procesowych w zakresie

¹ Ewa Ivanova, *Stawiają zarzuty prokuratorce, mimo że chroni ją immunitet*, Gazeta Wyborcza, 27 lutego 2020 r., (dostęp: 28.02.2020), https://wyborcza.pl/7,75398,25735214,stawiaja-zarzuty-prokuratorce-mimo-ze-chroni-ja-immunitet.html?fbclid=IwAR1TVzS138KNx3rQvjG9Iet2oi4VWvjTRpaxfU8G2_kAzXQh7YnGqFZzKLe.

uczestnictwa w postępowaniach o uchylenie immunitetu, Rzecznik poprzestał na udzieleniu niezbędnych wyjaśnień o przysługujących środkach ochrony naruszonych praw.

Z ustaleń dokonanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że uchwałą z dnia 21 marca 2019 r. (sygn. akt PK I SD 44.2018) Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym nie wyraził zgody na pociągnięcie Pani Prokurator Justyny Brzozowskiej do odpowiedzialności karnej. W wyniku wniesienia zażalenia na powyższą uchwałę przez Naczelnika Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej, uchwałą z dnia 5 grudnia 2019 r. Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego uchyliła tę uchwałę i wyraziła zgodę na pociągnięcie wnioskodawczyni do odpowiedzialności karnej.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich uchwała Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego nie jest jednak prawomocna. W sprawie o pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej zastosowanie znajduje bowiem reguła *ne peius*. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 października 2014 r. (sygn. akt SNO 48/14), rozpoznając sprawę zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, „zgodnie z art. 454 § 1 k. p. k., stosowanym odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym (art. 128 usp), Sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego umorzono postępowanie. Kierując się treścią tego przepisu Sąd Najwyższy uznał, że reguła *ne peius* nie pozwala na uwzględnienie jedyne wniosku Prokuratora dotyczącego reformatoryjnego rozstrzygnięcia.”

W sprawie dotyczącej wyrażenia zgody na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej nie ma jednak potrzeby sięgania do odpowiedniego stosowania art. 454 § 1 k. p. k. Z art. 135 § 1 Prawa o prokuraturze wynika bowiem, że w zakresie nieuregulowanym, w sprawach o zezwolenie na wyrażenie zgody na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym. Niewątpliwie zaś materią pozostającą poza zakresem regulacji zawartych w art. 135 Prawa o prokuraturze pozostaje sytuacja, gdy w postępowaniu odwoławczym dochodzi po raz pierwszy do wydania zgody na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej. Do tej sytuacji w związku z tym należy stosować odpowiednio przepisy Prawa o prokuraturze regulujące postępowanie dyscyplinarne.

Z art. 163a § 1 Prawa o prokuraturze wynika, że od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji kasacja nie przysługuje. Jednak zgodnie z art. 163a § 2 Prawa o prokuraturze od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji służy odwołanie do innego składu tego sądu, jeżeli orzeczeniem sądu dyscyplinarnego drugiej instancji obwinionemu wymierzono karę dyscyplinarną, pomimo wydania w tej sprawie przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji orzeczenia uniewinniającego lub umarzającego postępowanie dyscyplinarne. Odpowiednie stosowanie art. 163a § 2 Prawa o prokuraturze do postępowania w sprawie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej oznacza, że od orzeczenia sądu dyscyplinarnego drugiej instancji wyrażającego zgodę na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej służy odwołanie do innego składu sądu wówczas, gdy w pierwszej instancji sąd dyscyplinarny odmówił takiej zgody. Rozwiązanie to ma na celu zapewnienie prawa do obrony i realizację zasady dwuinstancyjności postępowania, tak aby orzeczenie niekorzystne dla prokuratora nie stawało się natychmiast prawomocne, lecz podlegało kontroli instancyjnej (w tym przypadku w instancji poziomej – odwołanie jest bowiem wnoszone do innego składu tego samego sądu).

Konsekwentnie należy przyjąć, że w tym przypadku odpowiednie zastosowanie znajduje także art. 163a § 3 Prawa o prokuraturze, który stanowi, że termin na wniesienie odwołania, o którym mowa w art. 163a § 2, wynosi 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia. **Mając to na uwadze Rzecznik Praw Obywatelskich prezentuje pogląd, że od uchwały Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, zezwalającej po raz pierwszy na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora, służy odwołanie do innego składu Sądu Najwyższego, zaś procesową podstawę jego wniesienia stanowi art. 163a § 2 w zw. z art. 135 § 14 Prawa o prokuraturze.**

Zwrócić jednak należy jednocześnie uwagę, że status Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego jako sądu w rozumieniu prawa europejskiego i prawa krajowego został skutecznie zakwestionowany. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r. (sygn. akt III PO 7/18), w wyniku zastosowania wykładni prawa dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. (sprawy C-585/18, C-624/18, C-625/18), uznał, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, a przez to nie jest sądem w rozumieniu prawa

krajowego. Wątpliwości te znalazły swoje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego, w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA-I-4110-1/20), zgodnie z którą „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3)” (pkt 1 uchwały). W punkcie 3 uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. stwierdzono natomiast, że „Punkt 1 niniejszej uchwały ma zastosowanie do orzeczeń wydanych z udziałem sędziów Izby Dyscyplinarnej utworzonej w Sądzie Najwyższym na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5 ze zm.) bez względu na datę wydania tych orzeczeń”.

W związku z powyższym, skoro zezwolenie na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej sprowadza się do dania prokuratorowi możliwości wszczęcia postępowania karnego przeciwko prokuratorowi i postawienia mu zarzutów popełnienia czynu karalnego, zaś w świetle powołanych judykatów Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie jest sądem, to – w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich – odwołanie, o którym mowa w art. 163a § 2 Prawa o prokuraturze, powinno zostać wniesione do Izby Karnej Sądu Najwyższego. Dotyczy ono bowiem sprawy karnej (zezwozenie jest udzielane, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa – art. 135 § 5 Prawa o prokuraturze), a te są rozpoznawane przez Izbę Karną Sądu Najwyższego (art. 24 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym – Dz. U. z 2019 r. poz. 825). Stąd też, jeśli Izba Dyscyplinarna SN nie może być traktowana jako sąd, za przedmiotowo właściwą w sprawie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora należy uznać Izbę Karną SN.

Zgodnie z ustaleniami dokonanyymi przez Rzecznika, Wnioskodawczyni wniosła odwołanie od uchwały Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2019 r. do Izby Karnej Sądu Najwyższego w dniu 3 stycznia 2020 r. W związku z tym w sprawie nadal toczy się postępowanie sądowe i nie można uznać, że decyzja o uchyleniu immunitetu

prokurator Justyny Brzozowskiej jest prawomocna. Rodzi to uzasadnioną wątpliwość, co do dopuszczalności stawiania zarzutów w tej sytuacji procesowej, a więc w sytuacji, gdy w dalszym ciągu nie zostało definitywnie zakończone postępowanie o zezwolenie na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej.

W związku z powyższym, będę wdzięczny za informacje oraz stanowisko Pana Prokuratora w tej sprawie.

Z poważaniem